

POSTANOWIENIE

Dnia 29 maja 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Manowska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Jacek Grela

SSN Kamil Zaradkiewicz

w sprawie z powództwa A. K.
przeciwko K. G.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 29 maja 2019 r.,
zażalenia pozwanej na wyrok Sądu Okręgowego w B.
z dnia 19 lutego 2019 r., sygn. akt II Ca (...),

**oddala zażalenie, pozostawiając rozstrzygnięcie o kosztach
postępowania zażaleniowego w orzeczeniu kończącym
postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 19 lutego 2019 r., Sąd Okręgowy w B., w sprawie o zapłatę z powództwa A. K. przeciwko K. G., na skutek apelacji powoda od wyroku Sądu Rejonowego w C. z dnia 25 września 2018 r., uchylił ten wyrok w punktach 2, 3, 4 i w tym zakresie sprawę przekazał Sądowi Rejonowemu w C. do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy rozpoznając przedmiotową sprawę za trafny uznał zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c., to jest sporządzenie przez Sąd I instancji uzasadnienia wyroku z dnia 25 września 2018 r. w sposób nieadekwatny do

wymogów przewidzianych przez ten przepis. W ocenie Sądu II instancji, uzasadnienie rozstrzygnięcia Sądu Rejonowego w C. nie zawierało ustaleń faktycznych. Uzasadnienie to sprowadzało się wyłącznie do analizy wiarygodności i mocy dowodowej dowodu z opinii biegłego sądowego W. C. i odesłania przez Sąd Rejonowy, w zakresie ustaleń faktycznych sprawy, do treści tej opinii, co nie spełniało wymogu dokonania ustaleń faktycznych sądu i zawartego w art. 328 § 2 k.p.c. polecenia wskazania podstawy faktycznej rozstrzygnięcia. W dalszej kolejności Sąd Odwoławczy wskazał, że Sąd I instancji nie odniósł się w uzasadnieniu do zasadności roszczeń powoda w pełnym zakresie. Jak zważył Sąd Okręgowy, sfera motywacyjna rozstrzygnięcia, nie została należycie zaprezentowana, przez co wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku nie zostało przedstawione w dostateczny sposób. Zdaniem Sądu Okręgowego, uchybienia uzasadnienia wyroku I instancji czynią niemożliwym poddanie zaskarżonego rozstrzygnięcia kontroli instancyjnej.

W zażaleniu od wyroku Sądu Okręgowego w B., wniesionym w trybie art. 394¹ § 1¹ k.p.c., K. G., zarzuciła naruszenie:

1. art. 386 § 4 k.p.c., przez jego nieprawidłowe zastosowanie polegające na uchyleniu wyroku Sądu Rejonowego w C. i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania w sytuacji, gdy nie istniały przesłanki uzasadniające takie przekazanie, a więc nie doszło do nierozpoznania przez sąd I instancji istoty sprawy, a także kiedy brak jest podstaw do przyjęcia, że wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości;

2. art. 328 § 2 k.p.c., przez jego nieprawidłowe zastosowanie polegające na przyjęciu, że Sąd Rejonowy w C. sporządził uzasadnienie wyroku w sposób uzasadniający jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania w sytuacji, gdy uzasadnienie wyroku spełnia wymogi zawarte w art. 328 § 2 k.p.c. oraz poprzez wadliwe sporządzenie uzasadnienia wyroku nie wskazującego dokładnie, która z przesłanek przekazania sprawy do ponownego rozpoznania stanowiła podstawę rozstrzygnięcia;

3. art. 233 § 1 k.p.c., przez brak wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego, co doprowadziło do sprzecznych

z treścią materiału dowodowego oraz z zasadami logiki istotnych ustaleń, poprzez przyjęcie, że wadliwe uzasadnianie stanowi okoliczność świadcząca o zaistnieniu przesłanek do przekazania sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji.

We wnioskach żaląca domagała się uchylenia zaskarżonego wyroku w całości i przekazania sprawy Sądowi Okręgowemu w B. do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zażalenie podlega oddaleniu.

Kontrola Sądu Najwyższego dokonywana na podstawie art. 394¹ § 1¹ k.p.c. powinna uwzględniać konstytucyjną zasadę dwuinstancyjnego rozpoznawania spraw, wyrażoną w art. 176 ust. 1 Konstytucji RP, w szczególności jeśli chodzi o wykładnię pojęcia konieczności przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości, o czym w art. 386 § 4. Zażalenie, o którym mowa w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. jest formalnym środkiem zaskarżenia, którego konstrukcja wyklucza merytoryczne rozpoznanie sprawy. Kontrola dokonywana w trybie tego przepisu powinna mieć charakter formalny, skupiający się na ustanowionych w art. 386 k.p.c. przesłankach uchylenia orzeczenia sądu I instancji, bez wkraczania w kompetencje sądu *in merito* (por. postanowienie SN z dnia 28 listopada 2012 r., III CZ 77/12, OSNC 2013, nr 4, poz. 54). W rezultacie, Sąd Najwyższy w przypadkach określonych w art. 386 § 4 ogranicza się do zbadania, czy sąd II instancji prawidłowo ocenił przyczynę uzasadniającą uchylenie orzeczenia i czy jego merytoryczne stanowisko uzasadniało taką ocenę postępowania sądu I instancji. Poza zakresem kontroli Sądu Najwyższego pozostaje natomiast ocena merytorycznego stanowiska sądu II instancji, jak również wskazania sądu II instancji co do dalszego postępowania czy też wykładnia prawa materialnego dokonana przez ten sąd (por. np.: postanowienie SN z dnia 7 listopada 2012 r., IV CZ 147/12, OSNC 2013, nr 3, poz. 41; postanowienie SN z dnia 28 stycznia 2015 r., II CZ 85/14, niepubl.; postanowienie SN z dnia 9 stycznia 2015 r., V CZ 86/14, niepubl. postanowienie SN z dnia 28 listopada 2014 r., I CZ 91/14, niepubl.). Konkludując, przewidziane w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. zażalenie jest skierowane przeciwko uchyleniu przez sąd drugiej

instancji wyroku lub postanowienia co do istoty sprawy i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania, a więc ocenie Sądu Najwyższego może być poddany jedynie ewentualny błąd sądu odwoławczego przy kwalifikowaniu określonej sytuacji procesowej jako odpowiadającej powołanej podstawie orzeczenia kasatoryjnego. Ustawowe przesłanki uchylenia orzeczenia sądu pierwszej instancji zostały określone wąsko, stąd w przypadku wniesienia zażalenia kognicja Sądu Najwyższego ogranicza się do skontrolowania, czy istotnie doszło do nierozpoznania istoty sprawy lub też, czy faktycznie istnieje w realiach rozpoznawanej sprawy konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości (por. np. postanowienie SN z dnia 12 lutego 2014 r., IV CZ 120/13, niepubl.).

Odnosząc się w pierwszej kolejności do zarzutu naruszenia art. 386 § 4 k.p.c., przez jego nieprawidłowe zastosowanie stwierdzić należy, że sąd drugiej instancji może uchylić zaskarżony wyrok i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania w przypadku nierozpoznania jej istoty przez sąd pierwszej instancji. Niewątpliwie kwestia rozpoznania istoty sprawy wymaga kazuistycznego podejścia i każdorazowo podlega ocenie sądu drugiej instancji. Fundamentalne znaczenie dla oceny zasadności tego zarzutu ma ustalenie czym w ogóle jest rozpoznanie istoty sprawy przez sąd. Na podstawie poglądów dominujących w nauce prawa i orzecznictwie przyjąć należy, że nierozpoznanie istoty sprawy odnosi się do roszczenia będącego podstawą powództwa i zachodzi, gdy sąd pierwszej instancji nie orzekł w ogóle merytorycznie o żądaniach stron, zaniechał zbadania materialnej podstawy żądania pozwu albo pominął merytoryczne zarzuty pozwanego. W judykaturze Sądu Najwyższego przyjęto, że pojęcie – rozpoznania istoty sprawy – jest kategorią węższą niż rozpoznanie i rozstrzygnięcie sprawy w ogóle, jak również, że nie może być utożsamiane, ani sprowadzane do rozpoznania li tylko kwestii formalnoprawnych. Nierozpoznanie istoty sprawy zachodzi między innymi wówczas, gdy sąd pierwszej instancji pominął całkowicie merytoryczne zarzuty zgłoszone przez stronę, bądź nie uwzględnił (nie rozważył) wszystkich zarzutów dotyczących kwestii faktycznych, czy prawnych rzutujących na zasadność roszczenia powoda (por. np.: postanowienie SN z dnia 26 listopada 2012 r., III SZ 3/12, niepubl.). Przenosząc rozważania na grunt niniejszej sprawy,

nerozpoznanie jej istoty wynika z pasywności Sądu Rejonowego w C., którą zasadnie zauważył Sąd Okręgowy. Sąd I instancji w ogóle nie ustalił stanu faktycznego, w oparciu o który rozstrzygnął żądanie strony, nie odniósł się do zasadności roszczeń powoda w pełnym zakresie. Jak trafnie wytknął Sąd Okręgowy, w pierwszej instancji nie odniesiono się, między innymi, do wyartykułowanego przez powoda roszczenia (A.K. domagał się zwrotu poniesionych kosztów tytułem korekty wad wybudowanego budynku; odszkodowania za nienależyte wykonanie umowy o roboty budowlane; zgłosił również żądanie zwrotu nadpłaty uiszczonych na poczet wynagrodzenia umownego zaliczek), a jedynie ograniczono się, w oparciu o treść opinii biegłego, do ogólnej oceny, iż dla wzajemnego rozliczenia wykonania umowy o roboty budowlane zasadnym jest obniżenie wynagrodzenia pozwanej z uwagi na nieusuwalne wady budynku i rozliczenie wartości prac pozwanej oraz uiszczonych przez powoda wynagrodzenia. Na marginesie wskazać należy, że Sąd Rejonowy ma problemy ze stosowaniem podstawowych zasad proceduralnych, skoro powoda w procesie cywilnym określa jako wnioskodawcę.

W kwestii, zaś, konieczności przeprowadzenia postępowania dowodowego, o jakiej mowa w art. 386 § 4 k.p.c. i w kontekście uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, wskazać należy, że konieczność ta występuje jako przesłanka samodzielna niezmiernie rzadko (por. np.: postanowienia SN: z dnia 28 listopada 2014 r., I CZ 89/14, niepubl.; z dnia 28 listopada 2014 r., I CZ 78/14, niepubl.; z dnia 30 października 2014 r., II CZ 61/14, niepubl.). Zawiera się ona zwykle albo w ramach nieważności postępowania, albo też w ramach nierozpoznania istoty sprawy. Jak zasadnie wskazał Sąd Okręgowy w B. podniesiony przez powoda zarzut nieważności postępowania, w wyniku pozbawienia pozwanego możliwości obrony swych praw (art. 379 § 5 k.p.c.) okazał się nieuprawniony. Zasadny, natomiast okazał się zarzut nierozpoznania istoty sprawy, o czym była mowa wyżej. Koreluje się on pośrednio z podniesionym, w zażaleniu, zarzutem naruszenia art. 328 § 2 k.p.c., przez jego nieprawidłowe zastosowanie. Podniesiony w zażaleniu zarzut naruszenia tego przepisu, nie odniósł skutku. Zgodnie z art. 328 § 2 k.p.c. uzasadnienie wyroku powinno zawierać wskazanie podstawy faktycznej

rozstrzygnięcia, a mianowicie: ustalenie faktów, które sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł, i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej, oraz wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa. Z przepisu tego wynika, między innymi, iż sąd ma obowiązek wskazać dowody, których wiarygodność i moc dowodową zdyskredytował. Tymczasem, jak wynika z uzasadnienia Sądu I instancji, Sąd ten przyznał wiarygodność i moc dowodową jedynie opinii biegłego sądowego W. C. – rzeczoznawcy kosztorysowego z uprawnieniami konstrukcyjno – budowlanymi. Poza jakąkolwiek uwagę Sądu Rejonowego w C. znalazły się, zaś, przedstawione przez powoda, jako dowody następujące dokumenty: korespondencja oferty, zlecenie polecenia przelewów, faktura z dnia 6 lipca 2015 r. wraz z załącznikiem, protokół z dnia 28 maja 2015 r., wezwanie do wykonania umowy i usunięcia wad z dnia 22 czerwca 2015 r., oświadczenie o odstąpieniu od umowy z dnia 7 września 2015 r., prywatna opinia techniczna i kosztorysowa z dnia 7 sierpnia 2015 r., oferta na materiały budowlane. Sąd I instancji ograniczył się jedynie do ich wymienienia, co godzi w wymogi przewidziane w art. 328 § 2 k.p.c. i w efekcie prowadzi do uzasadnionego wniosku, który był też udziałem Sądu II instancji, że sfera motywacyjna rozstrzygnięcia nie została należycie przedstawiona, a w konsekwencji nie miało też miejsca rzetelne wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku Sądu Rejonowego. Jak zauważył Sąd Najwyższy, sąd jest zobowiązany do wyjaśnienia motywów podjętego rozstrzygnięcia w sposób umożliwiający przeprowadzenie kontroli instancyjnej zaskarżonego orzeczenia. Jeśli uzasadnienie nie zawiera wskazania podstawy faktycznej rozstrzygnięcia poprzez ustalenie faktów, które sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł, i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej lub wyjaśnienia podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa, wówczas orzeczenie podlega uchyleniu, zaś sprawa zostaje przekazana do ponownego rozpoznania (por. wyrok z dnia 26 lipca 2007 r., V CSK 115/07, niepubl.). Mając powyższe na względzie, uzasadniony jest wniosek Sądu Okręgowego, iż uchybienia rozstrzygnięcia Sądu Rejonowego, o których mowa wyżej, spowodowały niemożliwość poddania w pełni zaskarżonego orzeczenia rzetelnej kontroli

instancyjnej, co uzasadniło żądanie uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Mając na uwadze powyższe rozważania, nietrafiony okazał się także zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. Jak, bowiem, przyjęto w orzecznictwie Sądu Najwyższego dla skuteczności zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. nie wystarcza stwierdzenie o wadliwości dokonanych ustaleń faktycznych, odwołujące się do stanu faktycznego, który w przekonaniu skarżącego odpowiada rzeczywistości. Konieczne jest tu wskazanie przyczyn dyskwalifikujących postępowanie sądu w tym zakresie. W szczególności skarżący powinien wskazać, jakie kryteria oceny naruszył sąd przy ocenie konkretnych dowodów, uznając brak ich wiarygodności i mocy dowodowej lub niesłuszne im je przyznając. Wymaga, natomiast, podkreślenia, że brak hierarchii dowodów nie stoi w sprzeczności z przyjęciem, że pewne twierdzenia mogą być udowodnione tylko za pomocą ściśle określonych dowodów. Nie sposób jednak podzielić zapatrywania żalącego, że w realiach przedmiotowej sprawy wiodącą podstawą rozstrzygnięcia mogła być jedynie specjalistyczna opinia biegłego oraz, że powód nie wykazał dostatecznej inicjatywy dowodowej, gdyż nie wystąpił o powołanie innego biegłego. Otóż nie ulega wątpliwości, że opinia biegłego może być przedmiotem krytyki stron, które mogą zwalczać ją wszystkimi dostępnymi środkami dowodowymi, jak również żądać powołania innego biegłego. Tymczasem sąd nie jest bezkrytycznie związany opinią biegłego i powinien ją ocenić na równi z innymi środkami dowodowymi w ramach swobodnej oceny dowodów. Taka inicjatywa, w realiach niniejszej sprawy, nie była jednak udziałem Sądu Rejonowego w C.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. oddalił zażalenie, jako pozbawione uzasadnionych podstaw.